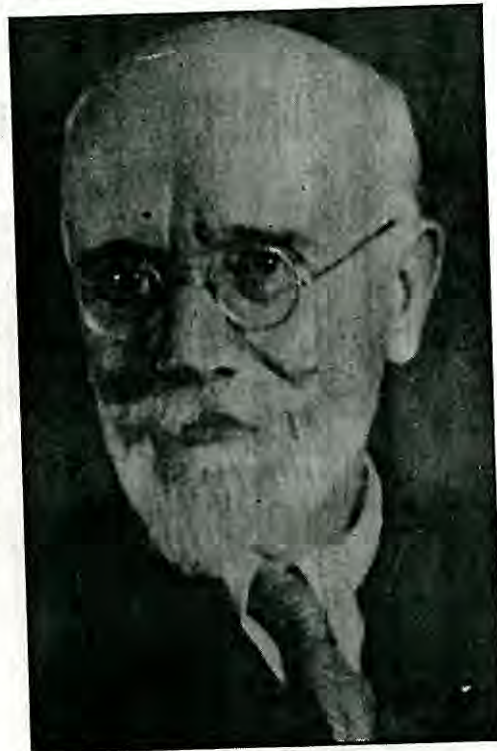

Βιβλίο
Γράφει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΕΛΟΣ

Η πρώτη λάμψη ενός μεγάλου

■ ΛΙΑΗΣ ΜΑΚΡΑΚΗ: Ελευθέριος Βενιζέλος, 1864-1910. Η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη. Μορφωτικό Ιδρυμα Εθνικής Τραπέζης-Αθήνα. Σελ. 569.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξε η κορυφαία πολιτική προσωπικότητα της χώρας μας στον 20ό αιώνα, με πανευρωπαϊκή ακτινοβολία. Ηγέτης διορατικός, που κατόρθωσε, σε μια περίοδο γενικότερων ευρωπαϊκών ανακατατάξεων, να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν και χάρη στην εμπιστοσύνη με την οποία ο λαός τον περιέβαλλε, να καταστεί ελευθερωτής μεγάλου μέρους του υπόδουλου Ελληνισμού, αλλά και να θεμελιώσει νέους κοινωνικούς και πολιτειακούς θεσμούς. Ωστόσο, παρά την τεράστια συμβολή του στην εθνική μας πορεία, κατηγορήθηκε για αυτικό συντηρητισμό από βασικούς συνεργάτες του όπως ο Αλεξ. Παπαναστασίου και ο Γ. Καφαντάρης και αρκετοί ειδικοί επιστήμονες θεωρούν πως στην πολιτική του σταδιοδρομία υπάρχουν αντιφάσεις που αντικαθρεφτίζουν κάποιες εσωτερικές διαστάσεις εγωκεντρικών παρορμήσεων, οι οποίες δικαιολογούν και κάποιες ενέργειές του ασυμβίβαστες με την καθ' όλα πολιτική του πορεία.

Ας μη ξεχνάμε ακόμη πως μια προσωπικότητα τέτοιας δυναμικής υπήρξε άλλοτε ο περιορισμός σωτήρας για τις λαϊκές μάζες που έβλεπαν στο πρόσωπό του τον ανορθωτή και τον λυτρωτή των δεινών τους, κι άλλοτε ο ίδιος αυτός λαός, με μίσος και αδικαιολόγητη εχθρότητα, έσπινε αναθέματα για να δείξει την οργή του εναντίον του. Όμως αυτά δικαιολογούνται από την εμπάθεια των πολιτικών του αντιπάλων, που παραπλανούσαν τον λαό, και από το γεγονός

πως το λαμπρό του έργο δημιουργούσε προβλήματα σχέσεων και με εντολοδόχους ξένων συμφερόντων και με τους ίδιους τους ξένους, που έπρεπε κάθε φορά ν' αντιμετωπίζει με σύννεση και διορατικότητα.

Το βιβλίο της Λιάης Μακράκη είναι ένα λαμπρό υπόδειγμα για να δούμε πώς διαμορφώνεται ένας εθνικός ηγέτης, όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Ο ηγέτης ενός έθνους κι ενός λαού δεν αναδεικνύεται, τουλάχιστον μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες, αυτόματα, έτσι ξαφνικά μέσα στη θύελλα ακόμα και έντονων γεγονότων. Αναπλάθεται από τα μικρά του χρόνια μέσα από διαδικασίες, που έχουν ως αφετηριακή τους πηγή την ίδια την πρωταρχική δυναμική που υπάρχει στο

συγκεκριμένο άτομο, εκείνο το ζεστό και δημιουργικό κύτταρο, που αναδιπλώνεται και διακλαδώνεται σιγά-σιγά για να ολοκληρωθεί στον μέγιστο δυνατό βαθμό του, που οι διάφορες καταστάσεις και συγκυρίες το επιτρέπουν.

Η συγγραφέας ανιχνεύει τη ζωή του Ελ. Βενιζέλου από τη γέννησή του (1864) ως το 1910, που έρχεται από την Κρήτη στην Ελλάδα για ν' αναλάβει την πορεία του Έθνους. Στο διάστημα αυτό διαμορφώνεται η ηγετική του προσωπικότητα. Τα μαθητικά του χρόνια, οι δημοσιογραφικές ενασχολήσεις του, οι πανεπιστημιακές του σπουδές, η πρωτοποριακή και αποφορατιστική σημασίας συμβολή του στις απελευθερωτικές κρητικές εξεγέρσεις, αλλά και η γενικότερη προσπάθειά του ν' ανυψω-

θεί το επίπεδο των πολιτικών αντιπαραθέσεων και να προχωρήσουν σταδιακά οι μεταρρυθμίσεις, η εμμονή του στις σωστές αξιολογήσεις του, φανερώνουν πως η διάπλασή του ως εθνικού ηγέτη έγινε μέσα από διαδικασίες, οι οποίες συνεχώς απεκαλύπταν την ιδιοφυΐα του. Η επιλογή του μέτρου με την οποία προχωρούσε στην πολιτική του δραστηριότητα, προσδιόριζαν και την επιτυχία των στόχων του.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός πως απ' όσους πρωτοστάτησαν στην απελευθέρωση της Κρήτης, με το όλο ή τον λόγο, εκείνος που ξεπέρασε τον εθνικό χώρο κι έγινε διεθνώς γνωστός ήταν ο Βενιζέλος. Από την περίοδο εκείνη φάνηκε καθαρά η διπλωματική του ικανότητα, η εμπνευσμένη του

κάθε φορά κίνηση, οι καινούργιες προσεγγίσεις και λύσεις των διαφόρων προβλημάτων, η διορατικότητά του να γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στην παράδοση και τα νέα κοινωνικά δεδομένα. Ο Βενιζέλος έδειξε με τις νεωτεριστικές ιδέες του, την τόλμη του, τις ριψοκίνδυνες επιλογές, πως ήταν ήδη πραγματικός εθνικός ηγέτης, που θα επιβεβαιωθεί αργότερα.

Ολόκληρη αυτή τη διαδικασία της διάπλασής του ως εθνικού ηγέτη μας τη δίνει η συγγραφέας πολύπλευρα και σφαιρικά, με την αξιοποίηση πλαισίου αρχαιακού υλικού, αλλά και αναλυτική βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Με τρόπο συνθετικό, μεθοδικό και αποκαλυπτικό, με τοποθετήσεις και συμπεράσματα καιρία και ουσιαστικά, που θεμελιώνονται και βιβλιογραφικά, κατορθώνει να μας δώσει, με εξαίρεση σαφήνεια, τη σταδιακή άνοδο του Ελ. Βενιζέλου, τη γόνιμη φαντασία του, τους επιδέξιους χειρισμούς του, δίνοντας ταυτόχρονα και όλο το γενικότερο ιστορικό πλαίσιο στην Κρήτη, την περίοδο αυτή. Ετσι το έργο, με την πληρότητά του, φανερώνει πως διαμορφώθηκε ως ηγετική φυσιογνωμία ο Βενιζέλος, μέσα από το ίδιο του το έργο, αποτέλεσμα της προσωπικής του ιδιοφυΐας.

Έργο μεστό και διαφρατιστικό, που μπορεί να μας φωτίσει και την κατοπινη λαμπρή προσφορά του στην Ελλάδα, να μας δώσει τους μεγάλους οραματισμούς που με μόχθο, επιμονή και τόλμη, αλλά και εύστοχους πολιτικούς ελιγμούς, κατόρθωσε να πραγματοποιήσει, γιατί όπως έγραψε και ο Π. Πρεβελάκης, είχε το χάρισμα «να νοιώθει τη ψυχή του λαού να καίγει τα ρουθούνια του». Το χειρόγραφο της μελέτης αυτής έχει βραβευθεί από την Ακαδημία Αθηνών το 1988.